

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Албена Накова, Институт по философия и социология на БАН,

член на научно жури в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент” по професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата, специалност (Политическа и електорална социология), обнародван в „Държавен вестник“, бр. 22/18.03.2022 г. за нуждите на катедра Социология на Философски факултет при ЮЗУ „Неофит Рилски“,

Единствен кандидат по конкурса: гл. ас. д-р Петрана Грозданова Стойкова

1. Общо описание на представените материали

В конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“ по направление **3.1. Социология, антропология и науки за културата** участва един кандидат – гл. ас. д-р **Петрана Грозданова Стойкова**. Документите са подадени в срок и в съответствие с изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ). Прегледът на попълнените от кандидата таблици за минималните национални изисквания към научната, преподавателската и/или художествено творческата и спортната дейност на кандидатите за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата показва, че Петрана Стойкова не само отговаря на минималните национални изисквания, както и на допълнителните изискванията на ЮЗУ „Неофит Рилски“ за тази длъжност, но дори съществено ги надвишава по някои от показателите - раздели Г и Д.

Пред нас е кандидат със систематични научни изследвания по проблематика, интересът към която датира още от времето на подготовката и защитата на дисертационния ѝ труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ и която е с ясно изразен акцент върху електоралната социология. Тази първоначална заявка за самостоятелни научни изследвания е развита, обогатена и наситена с ново съдържание в годините на професионално и творческо развитие и израстване на Петрана Стойкова, довели до ориентацията ѝ към по-широкото поле на политическата социология и до формулирането на оригинални нейни виждания и рефлексии за властта, изборите и политическото представителство в съвременните демокрации и в частност в

България в последната ѝ монография „Политическото представителство в България“. Показател за научното израстване на д-р Стойкова и теоретичната зрялост, до която достига, е фактът, че тръгвайки от позициите на социологията и прилагайки социологическия подход и методи, тя постепенно достига в своите последни и най-зрели публикации до приложението на един интердисциплинарен комплекс от методи и подходи, като към тези на социологията добавя методите и подходите на политологията, правото, психологията и педагогиката, реализирайки по този начин един истински интердисциплинарен подход към явленията, които изследва. Безспорен принос за това има нейното не само социологическо, но и юридическо образование, както и двете специализации непосредствено след защитата на докторската ѝ дисертация в Полша и Словакия, които са също в областта на социологията на правото и политическата социология. Анализите на д-р Петрана Стойкова освен това умело съчетават предимствата на теоретичния и емпиричния социологически анализ при интерпретацията на актуални съвременни проблеми, свързани с моделите на електорално поведение, политическото знание, политическата и правната култура и ролята на държавата, политическите лидери и учителите в изграждането на политическата култура, участието в политическия живот на селските младежи, на жените, както и една серия изследвания върху хората с криминално поведение. В своите изследователски търсения д-р Стойкова си поставя многоспектърни задачи и съдейки по нейните публикации, успява да се прави с тях по убедителен начин.

За участие в конкурса Петрана Стойкова представя общо 21 публикации, от които 2 самостоятелни монографии, 1 студия и 18 статии. От представените за рецензиране студия и статии:

- 7 са публикувани в научни издания (списания и сборници), реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация (съответно 2 в Web of Science, 1 в Scopus и 4 в ERIH PLUS);
- 12 са публикувани в списания, реферирани и индексирани в други световни бази данни с научна информация и в редактирани колективни сборници.

От представените за рецензиране публикации 2 са на английски език, като една от тях представлява студия, публикувана в списание, индексирано в Scopus, а другата е

публикация в колективен сборник, издаден от престижното международно издателство Cambridge Scholars Publishing.

Трудовият стаж на д-р Петрана Стойкова е в ЮЗУ „Неофит Рилски“, като професионалният ѝ опит е изцяло в областта на конкурса.

2. Обща характеристика на научната, научно-приложната и педагогическата дейност на кандидата.

Научната дейност на д-р Стойкова е центрирана около две важни изследователски теми – **електоралната социология и политическата социология**. На темата, свързана с моделите на електорално поведение в България, е посветена нейната докторска дисертация и първата ѝ монография, написана върху докторския труд. Този изследователски интерес остава траен за нея, като се превръща в основата, от която се развива и обогатява изследователската и творческата ѝ работа през годините в посока на проверката, допълването и разширението на изведените модели на електорално поведение и в следствие на навлизането ѝ в по-широкото поле на политическата социология и по-конкретно в задълбоченото изследване на проблемите, свързани с политическото представителство, на което е посветена втората монография на д-р Стойкова - нейният най-зрял научен труд.

Като продължение на работата ѝ в областта на политическата и електоралната социология са една друга поредица от изследвания, чието предметно поле може да бъде отнесено към социологията на правото, социологията на отклоняващото се поведение, социологията на образованието и др. В тази връзка важни теми в научните изследвания на д-р Стойкова от последните години са темите за ролята на политическата и правната култура на населението за определянето на електоралното поведение, за ролята на образованието за формирането на политическа култура и ангажираност, за ролята на учителите и училището, на държавата, на политическите лидери за изграждането на политическа култура, също както и темите за политическото поведение на селските младежи, на жените, на лицата с криминални прояви и др.

Всичко това, от една страна, е свидетелство за многоаспектността и многопластовостта на изследователската работа на д-р Стойкова, а от друга страна, е

показател за широка научна компетентност на автора в изследваните области, в които тя е успяла да формулира и собствени авторски приноси.

Д-р Петрана Стойкова демонстрира и забележителна активност като участник в различни научни форуми – международни и национални конференции, на които представя своите изследователски резултати – тя е участвала с доклади в общо 26 научни форума, част от които в чужбина (Македония и Русия), което е безспорно свидетелство за стремежа ѝ към научна видимост. Тя е взела участие също така и в 13 обучения и семинари, които имат пряко отношение към нейната научно-изследователска работа и допринасят за повишаване на капацитета ѝ като учен и преподавател.

Научната дейност на д-р Петрана Стойкова се допълва много успешно от нейната **научно-приложна дейност**. Д-р Стойкова е участник в 19 научно-изследователски проекта, 3 от които с международно финансиране (по Рамковата програма на ЕС Хоризонт 2020, с финансиране от ЕК и по програмата COST) и 16 с национално финансиране (по-голямата част от които с вътрешно институционално финансиране от ЮЗУ по Наредба № 9, но също така и с финансиране от различни национални институции, вкл. МОН, ФНИ, по Националната пътна карта за научна инфраструктура и др.). В съдържателно отношение проектите са тясно обвързани със спецификата на научно-изследователската и преподавателска дейност на д-р Стойкова, като правят възможен трансфера на научните и научно приложните знания на кандидата към различни държавни и обществени институции и към студентите, на които преподава.

Д-р Петрана Стойкова е член на Съюза на учените в България, на Българската социологическа асоциация и на Международната социологическа асоциация.

Като цяло, може да се каже, че е спазен напълно балансът между научно-теоретичната и научно-приложната дейност на кандидата, като освен това те са в пълен синхрон и в съдържателно отношение.

3. Учебната дейност на кандидата

Научната и научно-приложната дейност на кандидата се допълват успешно от учебната и преподавателска дейност. Д-р Стойкова има разработени 6 лекционни курса за ЮЗУ по Електорална социология, Социология на правото, Социология на културата, Методи на политическия анализ, Изборно право и избирателни системи, Оценка на

въздействието, които са в областта на настоящия конкурс. Също така тя е водила и семинари по Социология на политиката, Социология на образованието, SPSS, Социология на стратификацията и неравенствата, Европейска икономическа интеграция в ЮЗУ „Н. Рилски“ и Обща теория на правото в НБУ. Общо за учебната 2021-2022 г. тя има заетост от 678 учебни часа в ЮЗУ „Неофит Рилски“.

За периода от 2011 г. до 2021 г., гл. ас. д-р Петрана Стойкова е била ръководител също така на 37 дипломанта.

4. Научни постижения и приноси на кандидата

В публикациите на д-р Петрана Стойкова се открояват редица приносни моменти, които придават на нейната изследователска работа оригиналност и евристичност. Най-напред ще посоча, че приемам направената от д-р Стойкова самооценка на научните приноси - тя отговаря на съдържанието на представените за рецензиране научни публикации. Очертаните от нея приноси отразяват моделите и смисловите матрици, чрез които тя интерпретира предмета на своите изследвания.

По моя преценка, сред приносите в публикациите на д-р Стойкова могат да бъдат изведени следните най-важни:

- ✓ Приложеният оригинален мултидисциплинарен подход, съчетание на подходите на социологията, политологията и правото за изясняване на многоаспектната същност на феномена *политическо представителство*.
- ✓ Изведените три основни индикатора за оценка на легитимността и измеренията на кризата на демократичното политическо представителство в съвременните общества, а именно: степен на доверие в политическото управление; преобладаващи модели на електорално поведение и ниво на корупцията в обществото и по-конкретно на т. нар. политическа корупция.
- ✓ Обоснованото виждане за избирателната власт като четвърта власт, наред със законодателната, изпълнителната и съдебната.
- ✓ Извеждането на образованието като важен фактор, детерминиращ политическото участие на гражданите, т.е. тяхната политическа и гражданска ангажираност.
- ✓ Обосноваването на важната роля на учителя за политическата ориентация и успешната политическа социализация на подрастващите.

Към приносите с по-ясно дефиниран теоретико-приложен характер и конкретна значимост за българската политическа и изборителна система и практика могат да бъдат отнесени:

- ✓ Изведените пет модела на изборно поведение, специфични за българския демократичен преход – ценностно-традиционен, партийно-идентификационен, социално-категориален, проблемно-ориентиран и криминален, като последният устойчиво се свързва с времето след приемането на България в Европейския съюз.
- ✓ Очертаните предизвикателства пред съвременното българско политическо представителство, вкл. социално-политическите предпоставки, определящи интереса на българските граждани към политиката, доверието им в управлението и мотивацията им за участие в изборния процес.

Именно последните две постижения особено ясно открояват практическата значимост и полезност на научните изследвания на д-р Стойкова. Те определено могат да представляват интерес не само за академични изследователи, но и за политици, PR специалисти, хора, занимаващи се с разработването на политики, както и за една пределно широка аудитория, което е безспорно свидетелство за това, че научните изследвания на гл. ас. Петрана Стойкова не са самоцелни, а имат конкретна практическа приложимост и отговарят на специфични съвременни потребности.

5. При колективните публикации – определяне на приноса на кандидата

В колективните разработки текстовете на д-р Петрана Стойкова са отграничени със собственото ѝ име.

6. Отражение на научните публикации на кандидата в нашата и чуждестранната литература

Справката за цитиранията на д-р Стойкова препраща към 8 цитирания на нейни публикации, като 3 от тях са в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация (WoS, Scopus), а 5 са в нереперирани, но рецензирани списания и издания с научно рецензиране. Също така 7 от цитиранията са в чуждестранни издания, като 6 от тях са в публикации на английски език, а 1 е в публикация на немски език.

Критични бележки по представените трудове

Бих казала, че имам не толкова критични бележки по същество, колкото по-скоро една препоръка във връзка с бъдещите изследвания на д-р Петрана Стойкова. Бих й препоръчала да продължи своите изследвания върху политическото представителство в съвременната ситуация у нас предвид все по-задълбочаващата политическа криза и все по-нарастващия спад в електоралната активност на българските граждани - да проследи как се променят обществените предизвикателства, социалните актьори, нагласите и поведението на хората, обществената комуникация.

Лични впечатления за кандидата

Познавам гл.ас. д-р Петрана Стойкова от съвместното ни участие в конференции и други научни мероприятия. Имам впечатления от нея като сериозен, добросъвестен и отговорен изследовател.

Заключение

Като имам предвид изискванията на ЗРАСРБ, на Правилника за неговото приложение и въз основа на заявените до тук оценки за работата на гл. ас. д-р Петрана Стойкова смятам, че тя **отговаря на всички изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата и гласувам убедено да ѝ бъде присъдена академичната длъжност „доцент“.**

9.07.2022 г.

Доц. д-р Албена Накова

OPINION

for the competition announced in State Gazette, issue no. 22 of 18.03.2022 to occupy the academic position "Associate Professor" in Professional field 3.1. Sociology, Anthropology and Cultural Sciences (Political and Electoral Sociology) for the needs of the Department of Sociology at the Faculty of Philosophy at South-West University "Neofit Rilski", Blagoevgrad by Assoc. Prof. Dr. Albena Nakova, Institute of Philosophy and Sociology of the BAS, Member of the Scientific Jury

1. General description of the applicant and the documents provided

One candidate is participating in the competition to occupy the academic position "Associate Professor" in Professional field 3.1. Sociology, Anthropology and Cultural Sciences - Assist. Prof. Dr. Petrana Stoykova. The documents are submitted in due time and in accordance with the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria (LDASRB). The review of the applicant's tables on the minimum national requirements for Associate Professor in Professional field 3.1. Sociology, Anthropology and Cultural Sciences shows that Petrana Stoykova not only meets the minimum national requirements, as well as the additional requirements of the South-West University "Neofit Rilski" for this position, but even significantly exceeds them in some of the indicators - sections D and G.

Here we are dealing with a candidate with profound and systematic scientific research in the subject, the interest in which dates back to the time of preparation and defense of her dissertation for the acquisition of educational and scientific degree "Doctor" and which has a clear emphasis on the electoral sociology. This initial interest in research was developed, enriched and saturated with new content in the years of professional development and growth of Petrana Stoykova, which led to her orientation towards the wider field of political sociology and to the formulation of her original views and reflections on the essence of power, elections and political representation in modern democracies and in particular in Bulgaria in her latest monograph "Political Representation in Bulgaria". An indicator of the scientific growth of Dr. Stoikova and the theoretical maturity she reached is the fact that starting from the positions of

sociology and applying the sociological approach and methods, she gradually reached in her last and most mature publications the application of an interdisciplinary complex of methods and approaches, adding to those of sociology the methods and approaches of political science, law, psychology and pedagogy, thus realizing a truly interdisciplinary approach to the studied phenomena. Her not only sociological, but also legal education, as well as the two specializations immediately after the defense of her doctoral dissertation in Poland and Slovakia, which are also in the field of sociology of law and political sociology, have an indisputable contribution to this. Dr. Petrana Stoikova's analyzes also skilfully combine the advantages of theoretical and empirical sociological analysis in the interpretation of important contemporary issues related to patterns of electoral behavior, political knowledge, political and legal culture, and the role of the state, political leaders, and teachers in building of political culture, participation in the political life of rural youth, of women, as well as a series of studies on people with criminal behavior. In her research, Dr. Stoykova sets herself multidisciplinary and multi-spectrum tasks and, judging by her publications, she manages to deal with them in a convincing way.

To participate in the competition, the candidate has presented a total of 21 publications, including 2 monographs, 19 articles. Articles submitted for reviewing have the following publication features:

- ✓ 7 articles have been published in scientific journals and collective volumes, referenced and indexed in world-renowned scientific information databases (Web of Science, Scopus and ERIH PLUS);
- ✓ 12 articles have been published in referenced and indexed in other world databases with scientific information scientific journals and in edited collective volumes.

Of the publications presented for review, 2 are in English, and one of them is a study published in a journal indexed in Scopus, and the other is a publication in a collection published by the prestigious international publishing house Cambridge Scholars Publishing.

The entire work experience of Dr. Petrana Stoykova is in the structure of South-West University "Neofit Rilski", and her professional experience is entirely in the field of competition.

2. General characteristics of the applicant's scientific, applied and pedagogical activities

Dr. Stoikova's scientific and research activity is centered around two important research topics - **electoral sociology** and **political sociology**. Her doctoral dissertation and her first monograph written on the doctoral thesis are devoted to the topic related to the electoral behavior patterns in Bulgaria. This research interest remained permanent for her, becoming the basis from which her research work developed and enriched over the years in the direction of verifying, supplementing and expanding the inferred models of electoral behavior and subsequently entering the wider field of political sociology and more specifically in the in-depth study of the problems related to political representation, which is the subject of Dr. Stoikova's second monograph - her most mature scientific work.

As a continuation of her work in the field of political and electoral sociology are another series of studies whose subject area can be referred to the sociology of law, the sociology of deviant behavior, the sociology of education, etc. In this regard, important topics in Dr. Stoikova's scientific research in recent years are the topics of the role of the political and legal culture of the population in determining electoral behavior, the role of education in the formation of political culture, the role of teachers and the school, of the state, of political leaders for the construction of a political culture, as well as the topics of the political behavior of rural youth, of women, of persons with criminal manifestations, etc. All this, on the one hand, is evidence of the multifaceted and multi-layered research work of Dr. Stoykova, and on the other hand, is an indicator of broad scientific competence of the author in the research areas in which she has managed to formulate her own contributions.

Dr. Petrana Stoykova also demonstrates remarkable activity as a participant in various scientific forums - international and national conferences, where she presents her research results - she has participated with reports in a total of 26 scientific forums, some of them abroad (Macedonia and Russia). This is indisputable testimony to her quest for scientific visibility. She has also taken part in 13 trainings and seminars that are directly related to her research work and contribute to increasing her capacity as a scientist and teacher.

Dr. Petrana Stoykova's scientific activity is complemented very successfully by her scientific and applied activity. Dr. Stoikova is a participant in 19 research projects, 3 of which with international funding (under the EU Horizon 2020 Framework Program, with funding

from the EC and the COST program) and 16 with national funding (the majority of which with internal institutional funding from the South-West University "Neofit Rilski" according to Ordinance No. 9, but also with funding from various national institutions, including the Ministry of Education and Science, the National Scientific Research Fund, under the National Roadmap for Scientific Infrastructure, etc.). In terms of content, the projects are closely related to the specifics of Dr. Stoikova's research and teaching activities, making possible the transfer of the candidate's scientific and applied scientific knowledge to various state and public institutions and to the students he teaches.

Dr. Petrana Stoykova is a member of the Union of Scientists in Bulgaria, the Bulgarian Sociological Association and the International Sociological Association.

In general, it can be said that the balance between the scientific-theoretical and scientific-applied activity of the candidate is fully observed, and in addition they are in full synchrony in terms of content.

3. The educational activity of the candidate

The scientific and scientific-applied activity of the candidate is successfully supplemented by teaching activity. Dr. Stoykova has led lecture courses in Electoral Sociology, Sociology of Law, Sociology of Culture, Methods of Political Analysis, Electoral Law and Electoral Systems, Impact Assessment for the South-West University "Neofit Rilski" which are in the field of this competition. She also led seminars on Sociology of Politics, Sociology of Education, SPSS, Sociology of Stratification and Inequalities, European Economic Integration at South-West University "Neofit Rilski" and General Theory of Law at New Bulgarian University. In total, for the academic year 2021-2022, she has employment of 678 study hours at the South-West University "Neofit Rilski", Blagoevgrad.

For the period from 2011 to 2021, Dr. Petrana Stoykova was also the supervisor of 37 graduates.

4. Assessment of the candidate's publications' contributions

Petrana Stoykova's publications highlight a number of contributing moments that give her research work originality and heuristics. First of all, I would like to note that I accept the self-assessment of the scientific contributions made by the candidate - it corresponds to the

content of the scientific publications submitted for review. The contributions outlined by the candidate reflect the models and semantic matrices through which she interprets the subject of her research.

In my opinion, among the contributions of Dr. Stoykova should be highlighted the following most important:

- ✓ The applied original multidisciplinary approach, combining the approaches of sociology, political science and law to clarify the multifaceted nature of the phenomenon of *political representation*.
- ✓ The derived three main indicators for assessing the legitimacy and dimensions of the crisis of democratic political representation in modern societies, namely: degree of trust in political governance; prevailing patterns of electoral behavior; and the level of corruption in society and, more specifically, the level of so-called political corruption.
- ✓ The well-founded view of the electoral power as the fourth power, along with the legislative, executive and judicial powers.
- ✓ The identification of education as an important factor determining the political participation of citizens, i.e. their political and civic engagement.
- ✓ The substantiation of the important role of the teacher for the political orientation and successful political socialization of adolescents.

Among the contributions with a more clearly defined theoretical-applied nature and specific significance for the Bulgarian political and electoral system and practice can be attributed:

- ✓ The derived five models of electoral behavior, specific to the Bulgarian democratic transition – value-traditional, party-identification, social-categorical, problem-oriented and criminal, with the last one being steadily associated with the time after Bulgaria's accession to the European Union.
- ✓ The outlined challenges facing modern Bulgarian political representation, incl. the socio-political prerequisites determining the interest of Bulgarian citizens in politics, their trust in the government and their motivation to participate in the electoral process.

It is the last two achievements that particularly clearly highlight the practical significance and usefulness of Dr. Stoikova's research. They can definitely be of interest not only to academic researchers, but also to politicians, RR specialists, people involved in policy

development, as well as to an extremely wide audience, which is an indisputable testimony that Petrana Stoykova's scientific research have specific practical applicability and meet specific contemporary needs.

5. Determining the candidate's contribution to collective publications

In the collective works, the texts of Dr. Petrana Stoykova are identified by her own name.

6. Impact of the candidate's scientific publications in our and foreign literature

Dr. Stoikova's citation reference refers to 8 citations to her publications, 3 of which are in scientific publications, referenced and indexed in world-renowned databases of scientific information (WoS, Scopus), and 5 are in non-refereed but peer-reviewed journals and peer-reviewed publications. Also, 7 of the citations are in foreign publications, 6 of them are in English language publications, and 1 is in a German language publication.

7. Critical remarks

I would say that I have not so much critical remarks on the merits, but rather a recommendation regarding the future research of the candidate. I would recommend her to continue her research on political representation in the contemporary situation in our country, given the deepening political crisis and the ever-increasing decline in the electoral activity of Bulgarian citizens - to follow how the societal challenges, social actors, people's attitudes and behavior, public communication are changing.

8. Personal impressions

I know Dr. Petrana Stoykova from our joint participation in conferences and other scientific events. I have excellent impressions of her as a serious, conscientious and responsible researcher.

9. Conclusion

Bearing in mind the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff of the Republic of Bulgaria, the Regulations for its Application and based on the evaluations of

the work of Dr. Petrana Stoikova stated so far, I believe that **she meets all the requirements for occupying the academic position "Associate Professor" in professional field 3.1. Sociology, Anthropology and Cultural Sciences and I strongly vote for her to be awarded the academic position of "Associate Professor "**.

9.07.2022

Assoc. Prof. Dr. Albena Nakova